

PODKARPACKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
z siedzibą w Przemyśle
Delegatura w Rzeszowie
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 7

Rz-IRN.5142.4.18.2023.SM.

Rzeszów, dn. 25.05.2023 r.

**Urząd Miejski w Dębicy
ul. Ratuszowa 2
39-200 Dębica**

W odpowiedzi na pismo znak IMI.414.03.2023.AB z dnia 16.03.2023 r. z prośbą o wydanie zaleceń konserwatorskich do planowanego remontu ogrodzenia cmentarza komunalnego w Dębicy oraz w nawiązaniu do oględzin obiektu przeprowadzonych w dniu 13.04.2023 r., Zastępca Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyśle przekazuje następujące informacje.

Cmentarz komunalny – dawny parafialny w Dębicy wraz z murem ogrodzeniowym podlega ochronie konserwatorskiej poprzez wpis do rejestru zabytków decyzją nr A-50 z dn. 25.06.2002 r. Wytyczony jest na planie nieregularnego czworoboku. Teren od strony południowo-wschodniej, północno-wschodniej, północno-zachodniej (częściowo), południowo-zachodniej (częściowo) otoczony jest ogrodzeniem z cegły ceramicznej. Część terenu od strony północno-zachodniej otoczona jest ogrodzeniem z cegły betonowej, a także metalowymi przesłami (fragmenty). Część terenu od strony południowo-zachodniej otoczona jest współczesnym prefabrykowanym ogrodzeniem betonowym oraz ogrodzeniem z cegły betonowej. Dodatkowo w narożniku południowym, od strony ul. Cmentarnej, do części ceglanego ogrodzenia pokrytego papą, przylegają budynki. Wejścia na teren cmentarza tj. dwuprzęsłowa metalowa brama główna i boczna furtka, znajdują się po stronie południowo-wschodniej, przy ul. Cmentarnej. Wysokość ogrodzenia jest zróżnicowana i wynika z ukształtowania terenu.

Zabytkową substancję ogrodzenia stanowi mur z cegły ceramicznej pełnej, barwy czerwonej, wykonany w wątku kowadełkowym, zwieńczony nakrywą ceglaną ze spadem na zewnątrz cmentarza. Podział ogrodzenia na przesła wyznaczają słupy międzyprzęsłowe i narożne o przekroju kwadratu, wyższe od muru i delikatnie wysunięte poza jego lico,

zwieńczone nakrywami ceglanymi w formie dwuspadowych daszków (część nakryw pokryta cementem).

W obrębie zabytkowego ogrodzenia, cegły w wielu miejscach posiadają znaczne ubytki i uszkodzenia. Ogólny stan zachowania lica ceglanego ocenia się jako zły. Wynika on ze stopniowego niszczenia elementów pod wpływem działania czynników niszczących tj. wody w postaci opadów atmosferycznych, kondensacji oraz wody podciąganej kapilarnie z gruntu, mikroorganizmów, soli rozpuszczalnych w wodzie itp. Do zniszczeń przyczyniły się także niewłaściwe zastosowanie wtórnych materiałów budowlanych – zaprawy z dodatkiem cementu, które charakteryzują się wysoką wytrzymałością mechaniczną i zawartością soli. Niektóre fragmenty powierzchni ceglanych uległy silnej destrukcji (lico ceglane muru od wewnątrz cmentarza) i wymagają szybkiej ingerencji konserwatorskiej. Zdeformowane fragmenty nie zagrażają jednak statyce muru. Są też partie o dobrym stanie zachowania - strona północno-wschodnia ogrodzenia z kanałami odwodnieniowymi, częściowo przemurowana nową cegłą o formacie zbliżonym do oryginalnej z zachowanym wątkiem kowadełkowym.

Na podstawie art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz stanu zachowania w celu ochrony istniejącej wartości obiektu zaleca się:

- zachować w maksymalnej ilości oryginalną substancję zabytkową muru, zły stan zachowania nie powinien być przesłanką do rozbiórki muru
- należy przeprowadzić oczyszczenie powierzchni lica muru z zabrudzeń, nawarstwień i pozostałości wtórnych zapraw. Wtórny zaprawę cementową ze spoin należy ostrożnie usunąć, bez naruszania substancji zabytkowej
- w partiach zdeformowanych wykonać przemurowania. W tym celu należy ostrożnie rozebrać uszkodzone fragmenty z zachowaniem materiału rozbiórkowego i ponownie wymurować na zaprawie wapiennej w wątku kowadełkowym
- do uzupełnień należy zastosować cegły o parametrach odpowiadających cegłom zabytkowym występującym w murze. Należy zachować układ bloków i odpowiednią szerokość spoin. Nie należy stosować cegieł klinkierowych, ponieważ w zbyt dużym stopniu odbiegają właściwościami do cegieł oryginalnych
- należy usunąć wszystkie wtórne materiały, które zmieniają wygląd historyczny muru – metalowe przęsła oraz fragmenty współczesnego prefabrykowanego ogrodzenia betonowego
- dopuszcza się zachowanie fragmentu muru z cegły betonowej. Lico muru oczyścić z zabrudzeń i przemałować
- należy zabezpieczyć mur przed podsiąkaniem wody od strony gruntu oraz usprawnić system odprowadzania wody
- metalowe ogrodzenie wraz z furtką zachować i poddać renowacji w oparciu o program prac konserwatorskich
- prace remontowo-konserwatorskie powinny być prowadzone pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki

W celu uzyskania pozwolenia konserwatorskiego na przeprowadzenie remontu ogrodzenia cmentarza inwestor zobowiązany jest dostarczyć do tut. urzędu program prac remontowo-konserwatorskich, sporządzony w oparciu o w/w zalecenia, który stanowić będzie załącznik do udzielonego pozwolenia. Opracowanie powinno zawierać ekspertyzę stanu technicznego ogrodzenia oraz pełną inwentaryzację rysunkowo-pomiarową.

Z upoważnienia
Podkarpackiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
(-)
Bartosz Podubny
ZASTĘPCA PODKARPACKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW
(Podpisane bezpiecznym podpisem elektronicznym)

Otrzymują:

1. Adresat.
2. A/a – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z siedzibą w Przemyśle – Delegatura w Rzeszowie, ul. Mickiewicza 7, 35-064 Rzeszów